



# Bouwstenen van verpleegkundige communicatie over het levenseinde

Fase 1 LISTEN project

## Achtergrond

Verpleegkundigen, verzorgenden en verpleegkundig specialisten (hierna: verpleegkundigen) zijn ideaal gepositioneerd om een centrale rol te spelen bij de communicatie over het levenseinde als onderdeel van proactieve zorgplanning met ouderen maar hebben hier specifieke vaardigheden voor nodig.

## Methode

Door middel van een literatuuronderzoek ("scoping review") hebben wij onderzocht wat volgens verpleegkundigen, ouderen en naasten de belangrijkste bouwstenen van deze gespreksvoering zijn in het ziekenhuis, het verpleeghuis en de thuiszorg:

- ✓ Databases: PubMed, CINAHL en PsycINFO
- ✓ 1146 artikelen gevonden
- ✓ 9 artikelen geselecteerd die antwoord geven op onze onderzoeksvraag
- ✓ Thematische analyse

## Resultaten

Verpleegkundigen geven aan hun communicatie en zorg te willen afstemmen op de waarden en behoeften van deze ouderen en naasten. Dit vraagt om:

- ✓ Het opbouwen van een relatie/verbinding
- ✓ "Klaar zijn" voor deze gesprekken
- ✓ Juiste timing en methodes
- ✓ Inspelen op informatiebehoeften
- ✓ Aandacht voor familierelaties
- ✓ Een professionele houding
- ✓ Luisteren en (non-)verbale observatie- en communicatievaardigheden

Het opbouwen van een relatie is de belangrijkste bouwsteen voor persoonsgerichte communicatie over het levenseinde. Door elkaar te leren kennen, voelt een verpleegkundige aan of ouderen "klaar zijn" voor deze gesprekken, wat de juiste timing is om zo'n gesprek te beginnen, wat specifieke behoeften van ouderen en naasten zijn en of deze veranderen in de tijd. Daarnaast kunnen verpleegkundigen hierdoor observaties en communicatievaardigheden nauwkeuriger toepassen en beter aansluiten op de behoeften van ouderen en naasten.

## Conclusie

Communicatie over het levenseinde is een complex proces dat vraagt om voldoende tijd, energie, oprechte interesse en elkaar goed leren kennen. Dit is iets waar juist verpleegkundigen erg goed in zijn en veel tijd aan besteden. Bijvoorbeeld door ouderen en hun zorg op een holistische manier benaderen. De bouwstenen die we in dit onderzoek beschreven hebben, helpen verpleegkundigen bij het hanteren van een op maat gemaakte aanpak van communicatie over het levenseinde als onderdeel van proactieve zorgplanning



## Contact

Fran Peerboom  
Verplegingswetenschapper  
[f.peerboom@zuyderland.nl](mailto:f.peerboom@zuyderland.nl)  
+31651456920



academische  
werkplaats **limburg**  
ouderenzorg

